

Державний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

**ДЕРЖАВНЕ РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСКОРДОННОГО
СПІВРОБІТНИЦТВА В УКРАЇНІ**

Студентки 4 курсу, 16 групи,
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне
управління та адміністрування»

Сікорської
Євгенії
Володимирівни

(підпис студента)

Науковий керівник
канд. екон. наук,
доцент

Дьяченко
Ольга
Володимирівна

(підпис керівника)

Гарант освітньої програми
канд. екон. наук,
доцент

Головня
Юлія
Ігорівна

(підпис гаранта)

Київ 2022

Державний торговельно-економічний університет

Факультет економіки, менеджменту та психології

Кафедра публічного управління та адміністрування

Освітній ступінь: бакалавр

Спеціальність: публічне управління та адміністрування

Спеціалізація: публічне управління та адміністрування

Затверджую

Зав. кафедри

«01» грудня 2021 р.

Завдання на випускний кваліфікаційний проект (роботу) студентів

Сікорській Євгеній Володимирівні
(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема випускного кваліфікаційного проекту (роботи): «Державне регулювання транскордонного співробітництва в Україні»

Затверджена наказом ректора від «26» листопада 2021 р. № 3884

2. Строк здачі студентом закінченого проекту (роботи) 05.06.2022

3. Цільова установка та вихідні дані до проекту (роботи)

Мета проекту (роботи): розроблення комплексу заходів щодо удосконалення державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні.

Об'єкт дослідження: процес державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні.

Предмет дослідження: теоретичні та практичні аспекти державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні.

4. Зміст випускного кваліфікаційного проекту (роботи) (перелік питань за кожним розділом):

ВСТУП

РОЗДІЛ 1. АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ
ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В УКРАЇНІ

1.1. Тенденції розвитку транскордонного співробітництва в Україні

1.2. Оцінка ефективності державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні

РОЗДІЛ 2. УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

2.1. Проблеми державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні

2.2. Розроблення комплексу заходів щодо удосконалення державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

5. Календарний план написання проекту (роботи)

Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи (проекту)	Строк виконання етапів роботи	
	за планом	фактично
Визначення напрямку дослідження та затвердження теми випускної кваліфікаційної роботи	До 20.11.2021	20.11.2021
Складання плану та підготовка індивідуального завдання для виконання випускної кваліфікаційної роботи	До 05.01.2022	05.01.2022
Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису першого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 20.03.2022	20.03.2022
Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису другого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 20.04.2022	20.04.2022
Представлення закінченої випускної кваліфікаційної роботи	До 23.05.2022	23.05.2022
Підготовка письмового відгуку на випускну кваліфікаційну роботу	До 01.06.2022	01.06.2022
Проведення попереднього захисту випускних кваліфікаційних робіт	01-05.06.2022	01-05.06.2022
Вирішення питання про допуск випускної кваліфікаційної роботи до захисту	До 10.06.2022	До 10.06.2022
Направлення випускної кваліфікаційної роботи із зовнішньою рецензією у ЕК для захисту	За графіком	За графіком

6. Дата видачі завдання «01» грудня 2022 р.

7. Керівник випускного кваліфікаційного проекту (роботи)

Дьяченко О.В.

(прізвище, ініціали, підпис)

8. Гарант освітньої програми

Головня Ю.І.

9. Завдання прийняв до написання студент Сікорська Є.В.

(прізвище, ініціали, підпис)

10. Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи (проекту):

Випускна кваліфікаційна робота характеризується актуальністю та своєчасністю, оскільки присвячена питанням державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні.

У роботі проаналізовано тенденції розвитку транскордонного співробітництва в Україні, оцінено ефективність державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні. Визначено проблеми та розроблено комплекс заходів щодо удосконалення державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні.

Випускна кваліфікаційна робота виконана у повному обсязі, відповідає встановленим вимогам та рекомендується до захисту.

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту)

Дьяченко О.В.

Відмітка про попередній захист Головня Юлія Ігорівна

(ПІБ, підпис, дата)

11. Висновок про випускну кваліфікаційну роботу (проект):

Випускна кваліфікаційна робота (проект) студента Сікорської Є.В.

(прізвище, ініціали)

може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Гарант освітньої програми): Головня Ю.І.

(прізвище, ініціали, підпис)

Завідувач кафедри: Новікова Н.Л.

(підпис, прізвище, ініціали)

«10» червня 2022 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В УКРАЇНІ	5
1.1. Тенденції розвитку транскордонного співробітництва в Україні	5
1.2. Оцінка ефективності державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні	11
РОЗДІЛ 2. УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА	19
2.1. Проблеми державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні	19
2.2. Розроблення комплексу заходів щодо удосконалення державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні	27
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	35
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	38
ДОДАТКИ	43

ВСТУП

Транскордонне співробітництво в Україні – це інструмент державної політики, направлений на розвиток співпраці із країнами сусідами у законодавчій, управлінській, фінансовій, економічній, соціальній, культурній сферах. Транскордонне співробітництво в Україні має дозволити збалансувати диспропорції між суміжними територіями та виступити об'єднуючим чинником євроінтеграційних прагнень України.

Державне регулювання транскордонного співробітництва в Україні займає сьогодні важливе місце в системі пріоритетів як соціально-економічного розвитку, так і зовнішньої політики, зокрема європейської інтеграції України.

Актуальність дослідження державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні визначаються перспективою українського державотворення і логікою та динамікою європейського інтеграційного розвитку, адже важливою складовою зовнішньої політики України має стати активізація двосторонніх відносин з країнами в нових умовах, зокрема динамічної розбудови ефективної системи транскордонного співробітництва з сусідніми країнами.

Науковий аналіз теорії і особливо практики транскордонного співробітництва України в контексті європейських інтеграційних процесів має вагоме значення для розроблення і реалізації стратегії внутрішньої та зовнішньої політики України на сучасному етапі.

Питання державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні розглядали різні науковці, серед яких слід виділити: С. Віднянський, І. Вовканич, В.В. Гоблик, Н.П. Карпчук, А.М. Митко, В.Ф. Проскура, М.Л. Фозекош, Г. Чубай-Федоренко, Б.М. Юськів, М.М. Янків та інші.

Об'єкт дослідження: процес державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні.

Предмет дослідження: теоретичні та практичні аспекти державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні.

Мета дослідження: розроблення комплексу заходів щодо удосконалення державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні.

Для досягнення головної мети в роботі необхідно вирішити наступні завдання:

- проаналізувати тенденції розвитку транскордонного співробітництва в Україні;
- оцінити ефективність державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні;
- визначити проблеми державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні;
- розробити комплекс заходів щодо удосконалення державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні.

Методи дослідження: аналіз, групування, систематизація (для проведення аналізу тенденцій розвитку транскордонного співробітництва в Україні та оцінки ефективності державного регулювання транскордонного співробітництва), структурно-функціональний метод (при визначенні проблем державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні).

Інформаційна база роботи: законодавчі акти, монографічні дослідження, періодичні видання, праці відомих вчених, статистичні дані.

Структура роботи. Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел. Обсяг роботи складає 44 сторінки, з них 37 сторінок основного тексту. Робота містить 4 таблиці, 4 рисунка. Список використаних джерел налічує 44 найменування.

РОЗДІЛ 1

АНАЛІЗ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА В УКРАЇНІ

1.1. Тенденції розвитку транскордонного співробітництва в Україні

Розвиток транскордонного співробітництва в Україні є джерелом використання можливостей та інструментом розвитку потенціалу областей держави. Крім того, транскордонне співробітництво є пріоритетним напрямом діяльності прикордонних територій, адже забезпечує передумови використання передового досвіду зарубіжних країн у різних сферах суспільного життя і його впровадження на вітчизняних теренах.

За визначенням Є. Кіш транскордонні відносини і транскордонне співробітництво – це важлива складова, невід’ємна підсистема цілої системи міжнародних відносин, які склалися в сучасних умовах. Крім того, він додає, що відносини транскордонного співробітництва – це особлива сфера міжнародних стосунків, а саме між різноманітними державами, що функціонує на визначених умовах та принципах [9, с. 133].

Транскордонне співробітництво є не лише важливою складовою добросусідських відносин й стратегічного партнерства України та інших держав, але й ефективним засобом прискорення європейської інтеграції України, практичним механізмом застосування європейських стандартів на рівні прикордонних регіонів сусідніх держав [3, с. 124].

С. Віднянський та І. Вовканич проаналізували численні публікації українських та зарубіжних авторів і прийшли до висновку, що початок європейських традицій транскордонної взаємодії відбувся із усвідомленням керівництвом держав необхідності ліквідації кордонних бар’єрів як лінії розподілу та поєднання зусиль для розвитку традиційно депресивних прикордонних територій із недостатньо розвинутою інфраструктурою, високим рівнем безробіття, складним екологічним становищем, і датують їх серединою ХХ ст. [2, с. 11].

Мета розвитку транскордонного співробітництва в Україні з іншими країнами є визначення напрямків застосування європейського досвіду налагодження транскордонного співробітництва між Україною та іншими країнами, наприклад, Республікою Польща в Карпатському регіоні, аналіз загрози для такого співробітництва, окреслення шляхів їх мінімізації, оцінка напрямів розвитку країни через розквіт транскордонного співробітництва, отримання економічних та соціальних вигод.

Геополітичне розташування України благоволіє розвитку транскордонного співробітництва, адже територіально із 27 регіонів 19 регіонів прикордонні, сукупна площа яких складає 77% усієї території країни. Україна має протяжний державний кордон. Його довжина становить 6992,982 км. Україна займає чи не найперше місце у Європі за критерієм протяжності державного кордону [6].

Україна має безпосередні кордони зі сімома країнами: Республікою Білорусь, Республікою Молдова, Республікою Польща, Румунією, Угорщиною, Словацькою Республікою та Російською Федерацією. Через Чорне море Україна має спільні кордони із Турецькою Республікою, Республікою Болгарія та Грузією [4, с. 135].

Л.Я. Олдак, Л.В. Гунько, А.І. Шевкун зазначають, що територіальне розміщення України на карті світу дозволяє розвивати транскордонне співробітництво, адже співпраця адміністративно-територіальних одиниць по обидві боки кордону є важливим для налагодження ефективної взаємодії та вирішення спільних завдань розвитку прикордонних територій.

Найбільше це стосується території Карпат, адже українські карпатські регіони не лише характеризуються значним потенціалом історико-культурної та природної спадщини, людського капіталу, але і мають унікальну особливість: межують із 4 країнами-членами Європейського Союзу (Польщею, Словаччиною, Угорщиною і Румунією). Відповідно, ці регіони можуть користуватися фінансовими інструментами Європейського Союзу, спрямованими на підтримку та розвиток транскордонного співробітництва [17, с. 128].

Реалізація транскордонного співробітництва в Україні здійснюється на різних рівнях. Як правило, виділяють чотири рівні реалізації, які наочно представлені на рисунку 1.1.

Рис. 1.1 Рівні транскордонного співробітництва в Україні [1, с. 27]

Як правило, транскордонне співробітництво в Україні відбувається на регіональному рівні. Крім того, транскордонне співробітництво в Україні – це, як правило, співробітництво прикордонних регіонів України з прикордонними регіонами суміжних держав. Регіони України беруть участь у створенні вищих інституційних структур транскордонного співробітництва, в тому числі єврорегіони.

О. Горбач, З. Зазуляк та Р. Пасічний звертають увагу, що зараз в Україні найпоширенішою та найпростішою формою транскордонної співпраці є прямі контакти між територіальними громадами – містами,

селищами. На цьому рівні співпраця носить неформальний характер та спрямована на спільні дії у реалізації договірних довгострокових відносин між територіальними громадами або органами влади у наданні послуг, продукції, інформації, а також фінансових зобов'язань. Цей рівень передбачає дві форми співпраці: укладання транскордонних угод або формування органу транскордонного співробітництва [5, с. 57].

В.Ф. Проскура та М.Л. Фозекош зазначають, що на державному рівні транскордонного співробітництва в Україні на сучасному етапі розвитку знаходяться, як правило, декларативні та узгоджувальні дії, які не призводять до поживавлення співпраці на місцях. Втім, на нашу думку, слід зосередити на місцевому рівні, оскільки саме тут відбувається та реалізується у формі конкретної співпраці між прикордонними територіями транскордонне співробітництво. Треба зосередити увагу саме на співпраці та взаємодії між територіальними громадами або їх представниками. Адже територіальна громада є тією основною ланкою, яка формує «фундамент» регіону та держави в цілому та здійснює місцеве самоврядування та місцеве управління. Відтак, якісний склад місцевої ланки, тобто наявність певної інфраструктури, можливості для започаткування і розвитку підприємницької діяльності, існуючий рівень природних ресурсів і їх використання, створює передумови для розвитку, в першу чергу, самої територіальної громади, а вже потім і регіону, а також держави в цілому [29, с. 141].

На території прикордонних областей (Вінницької, Волинської, Закарпатської, Івано-Франківської, Львівської, Луганської, Одеської, Сумської, Харківської, Чернівецької, Чернігівської, Донецької) організовано роботу дев'яти єврорегіонів – Буг, Верхній Прут, Дністер, Дніпро, Карпатський, Нижній Дунай, Слобожанщина, Донбас, Ярославна.

23 серпня 2016 року Кабінет міністрів України прийняв Постанову «Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2016-2020 роки» № 554. Фінансова перспектива 2014 – 2020 рр. визначала три програми транскордонного співробітництва:

- «Польща – Білорусь – Україна»;
- «Угорщина – Словаччина – Румунія – Україна»;
- «Румунія – Україна», а також Дунайська транснаціональна програма.

Враховуючи втрату чинності зазначеної постанови, було прийнято Постанову Кабінету міністрів України від 14 квітня 2021 р. № 408 «Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2021-2027 роки. Ця Постанова важливим напрямом розвитку транскордонного співробітництва та визначає більш активну участь України в реалізації Стратегії Європейського Союзу для Дунайського регіону та ініціативи створення нової макрорегіональної Стратегії Європейського Союзу для Карпатського регіону (рис. 1.2).

Рис. 1.2. Напрями розвитку транскордонного співробітництва в Україні [21]

Важлива складова розвитку транскордонного співробітництва в Україні є посилення спроможності агенцій регіонального розвитку. Тому доцільним є використання нових форм транскордонного співробітництва, які б

забезпечили зміцнення інституційної спроможності суб'єктів транскордонного співробітництва, залучили б додаткові фінансово-економічні ресурси для вирішення завдань щодо місцевого і регіонального розвитку, інтенсифікувати партнерство та добросусідські відносини між регіонами України та інших держав.

На жаль, події останніх років та днів, а саме збройна агресія Російської Федерації на Сході України та анексія Криму, а зараз повномасштабна війна не дають можливості повною мірою реалізувати програми транскордонного співробітництва.

Транскордонне співробітництво в Україні на регіональному рівні доцільно розвивати та вдосконалювати. У контексті реформування державної стратегії регіонального розвитку, на виконання Угоди про Асоціацію між Україною та Європейським Союзом, необхідно, щоб держава усвідомлювала потреби та виклики транскордонного співробітництва та надавала відчутну підтримку процесам співпраці [10; 11; 14].

Також перешкодою розвитку транскордонного співробітництва в Україні є недостатність обсягу фінансування заходів та розроблених проєктів з посилення транскордонного співробітництва в країні, відсутність розвитку прикордонної транспортної інфраструктури, охорони і відновлення екосистем регіонів, низької інституційної спроможності суб'єктів та учасників транскордонного співробітництва.

Отже, слід констатувати, що сучасний стан транскордонного та міжтериторіального співробітництва в Україні на даний момент не набув повномасштабних обертів. Європейський досвід свідчить, що становлення та розвиток транскордонних відносин це перспективний шлях вирішення місцевих та регіональних проблем, які притаманні суміжним територіям, ефективним способом розвитку прикордонних та периферійних територій. Розвиток транскордонного співробітництва в Україні дозволяє залучати та впроваджувати в державі кращий європейський досвід у різні сфери, а саме: законодавчу, управлінську, фінансову, економічну, соціальну, культурну.

Крім того, дозволяє збалансувати диспропорції між суміжними територіями та виступає об'єднуючим чинником євроінтеграційних прагнень України.

Таким чином, метою транскордонного співробітництва є пошук взаємовигідного формату реалізації національних інтересів і стратегічних пріоритетів розвитку України та країн, з якими вона співпрацює. Як Україна, так і інші прикордонні країни у своїй співпраці повинні охопити найважливіші напрями міжнародного співробітництва для максимального зближення та отримання соціально-економічного ефекту. Україна має на державному рівні робити все можливе для підвищення конкурентоспроможності прикордонних регіонів, активізуючи та розвиваючи транскордонне співробітництво, що, своєю чергою, має сприяти встановленню та поглибленню економічних, екологічних, культурних, наукових, соціальних, технологічних та туристичних відносин між суб'єктами таких відносин.

1.2. Оцінка ефективності державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні

Формування нової державної політики у контексті євроінтеграції України до Європейського Союзу обумовлює важливість пошуку нових форм транскордонного співробітництва як надзвичайно важливої складової регіональної політики та надання транскордонному співробітництву особливого статусу у політиці партнерства України з країнами Європи.

Вчені зазначають, що з огляду на те, що західні області України можуть, окрім Об'єднання єврорегіонального співробітництва, створювати і Європейські угруповання територіального співробітництва, важливо ефективніше використовувати у транскордонній співпраці такі форми, як кластери, партнерство, промислові зони тощо [16; 18; 20; 23].

Тож транскордонне співробітництво, як елемент державної політики, займає важливе місце в системі пріоритетів як соціально-економічного розвитку, так і зовнішньої політики, зокрема європейської інтеграції України. Науковий аналіз теорії і особливо практики транскордонного співробітництва України в контексті європейських інтеграційних процесів має вагоме значення для розроблення і реалізації стратегії внутрішньої та зовнішньої політики України на сучасному етапі [39, с. 228].

Нормативно-правове забезпечення державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні закріплено у нормативно-правових актах:

- Європейська рамкова конвенція про транскордонне співробітництво між територіальними общинами або властями (Україна приєдналася до Конвенції 14 липня 1993 р.) та додаткові протоколи до неї;
- Закон України «Про засади державної регіональної політики»;
- Закон України «Про стимулювання розвитку регіонів»;
- Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні»;
- Закон України «Про транскордонне співробітництво» [24];
- Закон України «Про державні цільові програми»;
- Закон України «Про засади внутрішньої і зовнішньої політики»;
- Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» тощо.

Крім того державне регулювання транскордонного співробітництва в Україні здійснюють і підзаконні акти, а саме: Постанови Кабінету Міністрів, Укази Президента України тощо.

Особливо слід відзначити:

- Постанову Кабінету міністрів України від 14 квітня 2021 р. № 408 «Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2021-2027 роки» [21];
- Постанову Кабінету міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки» [22].

- Програма транскордонного співробітництва ЄІС Польща-Білорусь-Україна 2014-2020 [26];
- Програми транскордонного співробітництва як драйвер розвитку об'єднаних територіальних громад Західного прикордоння [27];
- Протокол № 2 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними владами або громадами, який стосується міжтериторіального співробітництва, від 5 травня 1998 р. Страсбург [28];
- Науково-аналітичну доповідь НАН України ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України» щодо розвитку транскордонного співробітництва у 2016-2017 роках [32; 33];
- Програми розвитку транскордонного співробітництва запропоновані Поліським фондом міжнародних та регіональних досліджень [34].

В.Ф. Проскура та Фозекош М.Л. зазначають, що вітчизняним законодавчим актам присутня проблема чіткого унормування підстав, меж повноважень та способів участі органів державної влади та органів місцевого самоврядування в транскордонному співробітництві у відповідних нормах нормативно-правових актів [29, с. 142].

Велика кількість науковців стверджують, що на сучасному рівні розвитку транскордонного та міжтериторіального співробітництва, виникає велика кількість проблемних питань, які заважають та сповільнюють цей процес [35; 36; 38]. А саме законодавча складова характеризується частковою відсутністю взаємоузгодженості норм та пріоритетів. Також виникають проблеми відсутності виконання чинних вимог законодавства та державних програм щодо транскордонного співробітництва. Наявна проблема різного тлумачення окремих нормативно-правових положень міністерствами, відомствами, місцевими органами державної влади, які відповідальні за транскордонне співробітництво. Регуляторні функції щодо розвитку транскордонного співробітництва в Україні розподілені між різними органами державної влади.

Для підвищення ефективності державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні розробляються заходи та програми (проекти) співпраці з іншими країнами. Відповідно до Постанови Кабінету міністрів України від 14 квітня 2021 р. № 408 «Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2021-2027 роки» вони відбираються на конкурсній основі за цілями, пріоритетами, необхідними ресурсами та тривалістю їх реалізації згідно з порядком, що затверджується Кабінетом Міністрів України [21].

Перелік проектів чи програм транскордонного співробітництва, які приймали участь у конкурсному відборі та претендують на державну фінансову допомогу, визначається Кабінетом Міністрів України. Фінансування програм та проектів реалізується відповідно до чинного державного та місцевого законодавства та бюджетів на відповідний рік.

Здійснимо оцінку ефективності державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні за допомогою показників моніторингу реалізації Державної програми розвитку транскордонного співробітництва в дод. А.

Приведений перелік проектів державних програм та проектів розвитку транскордонного співробітництва в Україні є дуже обмеженим та неефективним. Так в ньому наявні практично заходи з ремонту, реконструкції пропускних пунктів та забезпечення безпеки. Державне регулювання не передбачає проектів і заходів використання передового досвіду зарубіжних країн у різних сферах суспільного життя і його впровадження на вітчизняних теренах. Крім того, на проекти та заходи використано значні суми з державного та місцевого бюджетів, як не мають економічного ефекту. Тож вважаємо розроблені проекти та заходи 2016-2020 неефективними.

Транскордонному співробітництву в Україні притаманні позитивні зміни, посилення зв'язку з країнами, з якими є кордони. Однією із таких країн є Польща [30; 39].

Яскравим прикладом реалізації набутого європейського досвіду щодо налагодження транскордонної співпраці, стало встановлення тридцятикілометрової прикордонної зони між Польщею та Україною. Угода про безвізовий режим між окремими регіонами Польщі та України дозволяє вільне пересування громадян, які проживають у 30-ти кілометровій зоні в обох напрямках кордону. Завдяки цьому, жителі, які живуть у прикордонній зоні України можуть регулярно перетинати кордон без візи для того, щоб відвідувати прикордонну зону Польщі. Метою для відвідування прикордонної зони Польщі можуть бути сімейні, культурні, виправдані економічні причини» [13].

Транскордонному співробітництву України з Польщею допомагає створена українсько-польська міжурядову координаційну раду (МКРМС). Вона розробляє загальні напрями і найважливіші принципи розвитку транскордонного співробітництва, надає компетентним органам України і Польщі відповідні пропозиції, випрацьовує спільні програми діяльності, спрямовані на розвиток міжрегіональної співпраці та загалом координує міжрегіональне співробітництво на рівні областей України та воєводств Республіки Польщі.

Україна та Польща зосереджують свою увагу на проектах «Буг» і «Карпати» для торгівлі, захисту довкілля та запобігання природним стихіям, освіти, спорту, культурного обміну та охорони здоров'я, а це сприяє зміцненню іміджу Карпат як привабливого та безпечного регіону.

Українська частина Карпатського єврорегіону (сільські, гірські, периферійні території західних регіонів України), завдячуючи грантам від Європейського Союзу, має можливість витратити кошти на потреби громад та місцевий розвиток.

Транскордонне співробітництво між Україною і Польщею також включало в себе й торгівельну діяльність, проведемо її аналіз в аналітичній таблиці 1.1.

Таблиця 1.1

**Зовнішньоторговельний обіг товарами і послугами між Україною
та Польщею (млн дол. США) [19]**

Показник	2018 рік	2019 рік	Темп зростання, 2019/2018, %	2020 рік	Темп зростання, 2020/2019, %
Обіг товарами					
Експорт	3257,2	3295,8	101,19	3273,1	99,31
Імпорт	3641,9	4109,1	112,83	4088,8	99,51
Зовнішньоторговельний обіг	6899,1	7404,9	107,33	7361,9	99,42
Сальдо	-384,7	-813,3	211,41	-815,7	100,30
Обіг послугами					
Експорт	350,2	420,9	120,19	417,9	99,29
Імпорт	196,1	242,5	123,66	190,3	78,47
Зовнішньоторговельний обіг	546,3	663,4	121,44	608,2	91,68
Сальдо	154,1	178,4	115,77	227,6	127,58

Представлені дані свідчать, що у 2019 році зовнішньоторговельний обіг товарами і послугами між Україною та Польщею мав позитивне значення та зріс, у порівнянні з 2018 роком, проте у 2020 році відзначилась негативна тенденція та скорочення обсягів, що є негативною тенденцією.

Негативним моментом для України є переважання імпорту над експортом протягом усього аналізованого періоду. Основними статтями українського товарного експорту до Польщі є: аграрна продукція (28,3%), чорні метали (18%); мінеральна продукція (17,4%), продукція деревообробної промисловості (9,9%); продукція електромеханічної промисловості (7,7%). Польський імпорт у 2020 році, як і в попередні роки, включав: продукція електромеханічної промисловості (32,4%), хімічна продукція (21,2%), аграрна продукція (14,4%), товари легкої промисловості (9,4%), металургія (8,1%).

Розглянемо розроблені заходи державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні за допомогою показників моніторингу реалізації Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2021-2027 роки в таблиці 1.2.

Таблиця 1.2

Оцінка ефективності державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні на 2021-2027 роки [21]

Показник	Одиниця виміру показника	Значення показника в базовому році	Проміжне та цільове значення показника у 2022 і 2027 роках
Рівень безробіття населення у прикордонних регіонах України	відсотків	9,2 (2019 рік)	6 відсотків у 2022 році з подальшою тенденцією до зниження показника на 0,2 відсотка щороку
Обсяг експорту та імпорту товарів та послуг прикордонних регіонів України	млн. доларів США	обсяг експорту 26329,9203 (2019 рік), обсяг імпорту 22952,6013	збільшення показника на 5 відсотків щороку
Кількість робочих місць у традиційних та перспективних видах діяльності в прикордонних регіонах України	одиниць		1500 створених робочих місць у 2022 році з подальшою тенденцією до зростання показника
Кількість утворених об'єднань єврорегіонального співробітництва	одиниць		не менше трьох об'єднань до 2022 року з подальшою тенденцією до зростання показника
Кількість нових суб'єктів господарювання	одиниць	1941701	близько 600 нових підприємств у 2022 році з тенденцією зростання
Індекс логістичної ефективності України (LPI Світового банку)	місце в рейтингу	66 (2018 рік)	місце України в топ-50 світового рейтингу
Частка площі територій та об'єктів природно-заповідного фонду у загальній території прикордонних регіонів	відсотків	6,8 (2019 рік)	7,01 відсотка у 2022 році з подальшою тенденцією до зростання показника на 0,07 відсотка щороку
Лісистість території прикордонних регіонів України	відсотків	20,72	20,92 відсотка у 2022 році з подальшою тенденцією до зростання показника на 0,05 відсотка щороку
Протяжність збудованих, реконструйованих доріг	кілометрів		близько 1531 кілометра доріг до 2022 року з подальшою тенденцією до зростання показника
Кількість міжурядових рад, комісій, робочих груп з питань транскордонного співробітництва (у тому числі з країнами Чорноморського регіону)	одиниць		не менше двох міжурядових рад, комісій, робочих груп у 2022 році з подальшою тенденцією до зростання показника

Представлені дані свідчать, що державне регулювання розвитку транскордонного співробітництва в Україні на 2021-2027 роки розраховано на підвищення соціального та економічного ефекту від співпраці з іншими країнами. Вважаємо це позитивною тенденцією, адже у попередні роки транскордонне співробітництво вдосконалювалось лише практично за рахунок ремонту та модернізації пропускних пунктів.

Таким чином, оцінка державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні показала, що на даний момент в державі розроблено низку нормативно-правових актів, які регулюють цю діяльність. Аналіз ефективності державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні виявив низку проблемних питань та недоліків у програмі заходів, що здійснювались у 2016-2020 роках. Втім розроблені заходи з транскордонного співробітництва в Україні на 2021-2027 роки є більш соціально-економічно ефективними.

РОЗДІЛ 2

УДОСКОНАЛЕННЯ ДЕРЖАВНОГО РЕГУЛЮВАННЯ ТРАНСКОРДОННОГО СПІВРОБІТНИЦТВА

2.1. Проблеми державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні

На сучасному етапі розвитку транскордонне співробітництво характеризується проблемними питаннями, які, з одного боку, порушують налагодженню економічних, суспільних, культурних контактів та становленню безпеки національної економіки України. Подолання проблемних питань державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні є ключовою задачею, адже призведе до виведення його на якісно новий рівень.

Серед проблемних питань державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні слід виділити невідповідність можливостей участі в ньому представництв місцевого рівня управління в Україні та країн Європейського Союзу [25, с. 102].

Державне регулювання транскордонного співробітництва в Україні характеризується відсутністю чіткого нормативно-правового регулювання та інституційного забезпечення підстав, меж повноважень та способів участі органів влади в ньому [29, с. 140].

Державне регулювання транскордонного співробітництва в Україні останнім часом має деякі позитивні зрушення, але наступні проблемні питання перешкоджають його розвитку:

- слабкість інституційної інфраструктури для розвитку транскордонного та міжрегіонального співробітництва;
- відсутність реальної зацікавленості і цілеспрямованої державної політики у регулюванні транскордонного співробітництва;
- неспроможність прикордонних регіонів самостійно забезпечити

формуванням відповідних інституцій, насамперед мова йде про брак матеріальних та фінансових ресурсів.

Найсерйознішим викликом та перепорою для транскордонного співробітництва України на її східному та південному державному кордоні є збройна агресія Російської Федерації проти України, анексія Російською Федерацією Автономної Республіки Крим та м. Севастополя, що унеможлиблює реалізацію транскордонного співробітництва України з цією державою. Російською Федерацією окуповано 17 тис. кв. кілометрів Донецької і Луганської областей, разом з територією Автономної Республіки Крим - 43,7 тис. кв. кілометрів, або 7,2 відсотка території України, на якій проживало близько 13 відсотків населення України (2 млн. осіб в Автономній Республіці Крим та м. Севастополі і близько 4 млн. осіб на тимчасово окупованих територіях Донецької і Луганської областей) та формувалося 13,7 відсотка валового внутрішнього продукту (у 2013 році). На даний момент йде війна на сході та півдні України, через напад Російської Федерації [21].

На 24.02.2022 неконтрольованими були 409,7 кілометра українсько-російського кордону, проте зараз щодня ситуація погіршується. Україна зазнає фінансово-економічних втрат, руйнуються житлові будинки та інфраструктура держави. Сума збитків, заподіяна Україні тимчасовою окупацією Автономної Республіки Крим та м. Севастополя з боку Російської Федерації, становила 1080000000 тис. гривень [21].

Державне регулювання транскордонного співробітництва в Україні – це не новація в українському законодавстві, через те що насправді відбулась часткова трансформація понять та процесів, що передували саме появі транскордонного співробітництва. Раніше транскордонне співробітництво України з країнами сусідами було в основному справою двосторонніх або багатосторонніх відносин держав Центральної та Східної Європи, а зараз воно вийшло за цей дещо штучно звужений регіональний рівень [15].

Проблеми, що стримують ефективність транскордонного співробітництва в Україні представлені в таблиці 2.1.

Таблиця 2.1

Проблеми, що стримують ефективність транскордонного співробітництва в Україні [21]

Проблема	Характеристика
наявність суттєвих диспропорцій соціально-економічного розвитку регіонів України	У 2019 році найнижчими в рейтингу були показники соціально-економічного розвитку таких прикордонних регіонів, як Волинська (21 позиція в рейтингу), Сумська (23 позиція), Закарпатська (24 позиція) та Луганська (25 позиція в рейтингу) області
низький рівень зайнятості населення регіонів України	За період з 2014 по 2019 рік кількість економічно активного населення України зменшилася із 19,9 млн. осіб у 2014 році до 16,3 млн. осіб у 2019 році. Рівень зайнятості населення прикордонних регіонів України є низьким, зокрема у 2018 році цей показник у середньому по Україні становив 62,61 відсотка. Серед прикордонних регіонів України найнижче значення даного показника спостерігалось у Волинській (55,9 відсотка) та Донецькій (58,1 відсотка) областях
високий рівень безробіття населення в Україні	Рівень безробіття зріс з 9,1 відсотка у 2015 році до 9,2 відсотка у 2019 році. Подібна ситуація спонукає населення прикордонних регіонів до трудової міграції за кордон, що є значною проблемою. У 2019 році кількість трудових мігрантів становила 2,7 млн. осіб, з них більш як 50 відсотків мешканці західних регіонів
негативний зовнішньоторговельний баланс, низький темп приросту експорту та імпорту товарів та послуг	У 2019 році експорт товарів та послуг становив 63675,6 млн. доларів США, або 111,2 відсотка, порівняно із 2018 роком, імпорт - 67308,7 млн. доларів США, або 106 відсотків. Негативне сальдо зовнішньоторговельного балансу у 2019 році становило 3633,1 млн. доларів США, у 2018 році - 6212,8 млн. доларів США. Також проблемним є те, що імпорт у структурі торгівлі прикордонних регіонів України представлений переважно споживчими товарами, що становить більше однієї його третини, а експорт складається переважно із сировини та проміжних товарів з відносно низькою технологічною складовою
низький рівень міграційного приросту населення	у 2019 році з прикордонних регіонів України вибуло 420344 особи, у 2018 році - 478998 осіб, міграційний приріст становив 30485 осіб (у 2018 році - 1964 особи). У 2018 році з України виїхало в 4 рази більше осіб, ніж у 2016 році
незавершеність правового оформлення та демаркації державного кордону	
низька пропускна спроможність пунктів пропуску через державний кордон та невідповідний рівень їх облаштування	
відсутність достатнього обсягу фінансового забезпечення здійснення (реалізації, виконання) заходів (проектів, програм) транскордонного співробітництва	
низький рівень використання суб'єктами транскордонного співробітництва форм транскордонного співробітництва, що можуть створюватися та функціонувати згідно із законодавством та угодами про транскордонне співробітництво	
низький рівень активності суб'єктів та учасників транскордонного співробітництва щодо реалізації проектів транскордонного співробітництва	
недостатній рівень якості проектного менеджменту на рівні суб'єктів та учасників транскордонного співробітництва, що визначає їх низьку спроможність до залучення зовнішнього фінансового ресурсу для реалізації спільних проектів	

Проблеми державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні свідчать про необхідність спрямування державного регулювання на забезпечення консолідації зусиль і концентрації ресурсів суб'єктів та учасників транскордонного співробітництва для сприяння збалансованому соціально-економічному розвитку регіонів України та підвищенню рівня їх конкурентоспроможності.

Адже закон України «Про транскордонне співробітництво» визначає, що транскордонне співробітництво - спільні дії, спрямовані на встановлення та поглиблення економічних, соціальних, наукових, технологічних, екологічних, культурних і інших відносин між суб'єктами й учасниками таких відносин в Україні і відповідними суб'єктами і учасниками таких відносин із сусідніх держав у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством [24]. В той час, як на даний момент, більшість сфер державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні залишається незадіяною. Більшість розроблених проєктів транскордонного співробітництва в Україні передбачає лише ремонт, модернізацію пропускних пунктів.

Вважаємо, що такий стан речей обумовлений низкою проблемних питань у державному регулюванні транскордонного співробітництва в Україні.

Г. Чубай-Федоренко звертає увагу на те, що європейська практика, у розвитку сучасного транскордонного співробітництва основну роль приділяє регіональним органам самоврядування і територіальним громадам прикордонних адміністративно-територіальних одиниць. Зрозуміло, що і в Україні виникла потреба відмовитись від хибної практики обмеження компетенцій органів місцевого самоврядування і територіальних громад у здійсненні самостійної діяльності у сфері міжнародних стосунків згідно із загальноприйнятими принципами децентралізації та субсидіарності [39, с. 231].

Тож для більш повного розуміння проблеми державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні, доцільно розглянути проблеми й на місцевому рівні.

Проблеми державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні зобразимо на рисунку 2.1.

Рис. 2.1. Проблеми державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні

Розглянемо більш детально проблеми державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні. Однією із найважливіших проблем є нормативно-правове регулювання.

Закон України «Про транскордонне співробітництво», який є правовою базою здійснення транскордонного співробітництва в Україні носить лише

декларативний та консервативний характер. Більшість положень зазначеного нормативно-правового акту описує мету, принципи, організацію, державну підтримку, фінансування транскордонного співробітництва. Проте цього недостатньо для розвитку транскордонного співробітництва, закон не впливає на перебіг процесів, тенденції, зростання такого співробітництва, що слід визначити, як проблемне питання державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні.

Проблеми інституційного та кадрового забезпечення значно гальмують процес транскордонного співробітництва. На даний момент органи, що займаються цією діяльністю демонструють низький рівень ефективності. Рівень мотивації співробітників

Н.А. Мікула в своїх наукових працях зазначає, що між Україною та країнами, що є членами ЄС на сучасному етапі розвитку виникла значна диспропорція у адміністративній, правовій та економічній сферах, які і є обмежувальним фактором розвитку транскордонного співробітництва між країнами. Органи самоврядування країн ЄС володіють значно більшими повноваження у сфері транскордонного співробітництва, в той час як українські органи місцевого самоврядування є залежними від рішень державного рівня. Країни Європи своїм пріоритетом співробітництва вбачають інтереси місцевих громад, в той час, як в Україні підтримуються державні інтереси [37, с. 42].

Сьогодні в інституційній інфраструктурі реалізації регіональної політики в Україні значне місце посідає Кабінет Міністрів, який бере безпосередню участь не лише в розробці регіональної політики, але і в реалізації конкретних місцевих проектів і програм. В країнах ЄС роль центрального уряду все більше зводиться до розробки концептуальних засад і необхідної нормативно-правової бази, в той час як у реалізації регіональної політики зростає роль регіонального і місцевого самоврядування, громадських організацій, які відстоюють інтереси громад і регіонів, а також професійних структур (зокрема агентств регіонального розвитку),

покликаних сприяти регіональним ініціативам і які мають бути поза впливом як політичних інтересів, так і інтересів окремих органів влади [37, с. 43].

Т.І. Ренькас звертає увагу, що у країнах ЄС мережі агенцій і фондів регіонального розвитку ефективно співпрацюють з місцевою і центральною владою як фокусні центри стратегічного планування та супроводу проектів розвитку територій. Вони забезпечують ефективну міжсекторну співпрацю на рівні «влада – бізнес – громадськість» і створюють якісно нове інституційне середовище, сприятливе для вирішення нагальних соціально-економічних, культурних, екологічних та інших проблем територій. Європейський досвід свідчить, що налагоджена діяльність АРР сприяє досягненню синергії та мультиплікативного ефекту, адже дозволяє цілісно врахувати потреби та можливості територій, розділених кордонами внутрішнього адміністративно-територіального устрою держави [31, с. 142].

Отже, діяльність державних органів, що займаються розвитком транскордонного співробітництва в Україні малоефективна, мізерна та практично не впливає на покращення та розвиток транскордонного співробітництва.

Наступною однією із найважливіших проблем державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні є відсутність належного ресурсного забезпечення. В першу чергу йдеться про фінансове забезпечення, оскільки транскордонне співробітництво, на даний момент реалізується, як правило, через реалізацію проектів, які потребують значних фінансових ресурсів. Так розбудова інфраструктури, що покращує транскордонне співробітництво, а саме: прикордонна, транспортна, туристична, логістична та інша, потребують капітальних вкладень та інвестицій.

А. М. Митко, Б. М. Юськів, Н. П. Карпчук звертають увагу, що сучасна діяльність вимагає інформаційного супроводу, також це стосується і транскордонних відносин. Без інформаційного забезпечення транскордонне співробітництво може бути справою ризикованою і призводити до неочікуваних і негативних результатів [8, с. 35].

Інформаційний супровід транскордонного співробітництва є на сьогодні важливою складовою, поряд з іншими: фінансовою, матеріально-технічною, кадровою складовими. Інформаційна підтримка необхідна всім: суб'єктам і учасникам транскордонного співробітництва, іншим зацікавленим сторонам для отримання актуальної інформації про стан та перспективи реалізації транскордонних проектів та прийняття ефективних управлінських рішень; бізнес-структурам, громадськості – для освоєння новітньої інформації про поняття, суть, недоліки, переваги, умови функціонування, можливості, загрози транскордонного співробітництва, про участь в різноманітних проектах транскордонного характеру тощо та забезпеченні зворотного зв'язку [8, с. 144].

Янків М.М. вважає, що на тлі вищезазначених проблем організаційно-економічного забезпечення розвитку транскордонних регіонів, до складу яких входять прикордонні території України, відбувається виснаження соціально-економічного потенціалу останніх. Воно посилюється на тлі удосконалення якості та підвищення ефективності реалізації відповідних організаційно-економічних заходів у прикордонних регіонах сусідніх з нами країн (запровадження шопінг-віз для українців, полегшення вступу талановитої української молоді до вищих навчальних закладів, сприяння її легальному працевлаштуванню, спрощення легітимізаційних процедур, зокрема шляхом введенням карт поляка та угорця, видачі румунських та угорських паспортів тощо). Тобто, без активної конкурентної політики зайнятості з українського боку, без впровадження сучасних методологічних і методичних підходів до організаційно-економічного забезпечення розвитку транскордонних регіонів, без підтримки діяльності ефективних транскордонних інституцій, покликаних своєчасно інформувати мешканці прикордоння і допомагати їм, розвиток транскордонних регіонів, до складу яких входять прикордонні території України відбуватиметься асиметрично [40, с. 60].

Отже, серед проблем державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні слід виділити: відсутність належного фінансового забезпечення, позбавлення певних адміністративних інструментів впливу і, здебільшого, функціонування у режимі підрядників донорських організацій з виконання відповідних транскордонних проектів, виконуючи швидше підприємницьку функцію, а ніж роль самоврядних інституцій із забезпечення ефективного функціонування транскордонного співробітництва. Одночасно з проблемою недостатності інституцій із просування, підтримки, стимулювання, навчання та ознайомлення зі сферою транскордонного співробітництва тісно пов'язана проблема кадрового забезпечення транскордонного співробітництва.

Таким чином, на даний момент існує необхідність усунення проблем та негативних моментів державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні, а саме вирішення проблем нормативно-правового забезпечення, інституційного забезпечення, джерел фінансування, співпраці урядів тощо. Адже транскордонне співробітництво відіграє значну роль, особливо враховуючи наміри України вступити до Європейського Союзу.

2.2. Розроблення комплексу заходів щодо удосконалення державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні

Транскордонне співробітництво може стати для України своєрідним інституційним мостом на шляху до ЄС, а транскордонні регіони – його організаційно-управлінськими опорами. По-перше, транскордонне співробітництво є чинником інтеграційного процесу, що сприяє досягненню вільного переміщення товарів, людей та капіталів через кордон. По-друге, воно сприяє накопиченню коштів у місцевих бюджетах та їх ефективному розподілу, направленому на покращення рівня життя населення на прикордонних територіях. По-третє, воно також дозволяє об'єднувати зусилля для подолання спільних проблем у транскордонних регіонах. По-четверте,

воно є «полігоном» випробувань щодо впровадження та адаптації європейського досвіду у сфері законодавства, інструментів підвищення ролі транскордонних регіонів, механізму фінансової допомоги їм [12].

Розроблення комплексу заходів щодо удосконалення державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні має ґрунтуватися на усуненні проблемних питань, які перешкоджають ефективній співпраці України з іншими державами.

Так, для вирішення проблем нормативно-правового регулювання транскордонного співробітництва в Україні рекомендуємо вдосконалити Закон України «Про транскордонне співробітництво». На нашу думку, він має включати в себе повноцінний, детальний, ефективний механізм здійснення транскордонного співробітництва за наступними сферами: економічна, соціальна, наукова, технологічна, екологічна, культурна і інші, що включають відносини між суб'єктами й учасниками таких відносин в Україні і відповідними суб'єктами і учасниками таких відносин із сусідніх держав у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством.

Крім того, розроблений ефективний механізм здійснення транскордонного співробітництва має бути деталізований не лише за сферами, а й за країнами, з якими запланована співпраця.

Для подолання проблем державного нормативно-правового регулювання транскордонного співробітництва в Україні слід внести зміни у існуючі нормативно-правові акти з цього питання, чи розробити нові, які б враховували та регулювали транскордонне співробітництво не лише на рівні держави, а й між територіальними громадами або властями сусідніх територій, також між іноземними органами влади, які не є сусідами – міжтериторіально, як це прийнято в Європі та передбачено у Європейській рамковій конвенції про транскордонне співробітництво та Протоколі № 2 до цієї Конвенції, ратифікованих Україною [7; 28].

Також рекомендуємо більш детально розкрити функціональні можливості органів місцевого самоврядування на здійснення

транскордонного співробітництва у зв'язку з процесами децентралізації влади в Україні.

Для подолання проблем інституційного та кадрового забезпечення в Україні необхідно створити нові державні органи, які б мали змогу створити такі умови, за якими б відбулось максимальне використання потенціалу транскордонного співробітництва по обидві сторони кордону, але, насамперед, для України. До співробітників нового органу мають бути висунуті високі умови щодо рівня освіти, досвіду, знань та практичних наробок. Вважаємо, що створення та формування органів з розвитку транскордонного співробітництва має відбуватись на рівні громад.

На даний момент через відсутність таких органів співпраця українських регіонів та територіальних громад з ЄС залишається фрагментарною та позбавленою системності. Найбільше контактів в рамках транскордонного співробітництва здійснюють в Україні саме органи влади обласного рівня. В свою чергу, органи державної влади нижчих рівнів та органи місцевого самоврядування здійснюють значно менше контактів з відповідними органами та інституціями ЄС.

З цим погоджується й Т.І. Ренькас, яка зауважує, що зосередження компетенції щодо розвитку транскордонного співробітництва на рівні територіальних громад має певні переваги порівняно з монопольним збереженням подібних функцій у межах повноважень регіональних та державних органів влади, а саме: дозволяє уникнути розпорошення наявних на місцевому рівні ресурсів; позбутися політизації процесу розвитку регіонів (покласти край використанню регіонального розвитку як інструменту досягнення електоральних цілей), знизити залежність рішень, що приймаються на місцевому рівні, від впливу суб'єктивізму та зміни політичної кон'юнктури. Такі переваги дозволяють АРР сформулювати об'єктивне стратегічне бачення розвитку регіону на довгострокову перспективу [31, с. 142].

Янків М.М. з метою удосконалення системи організаційно-економічного забезпечення транскордонного співробітництва рекомендує в

його механізм включити новітні структури - транскордонні координаційні пункти, які створюються як на рівні країн ЄС, так і в прикордонних регіонах інших держав. Ключовими функціями таких утворень є подолання правових колізій та адміністративних бар'єрів у транскордонному регіоні. Реалізація функцій транскордонної координації та нівелювання законодавчих невідповідностей у разі впровадження спільних проєктів здійснюється шляхом використання механізму, який передбачає укладання Європейського зобов'язання та Європейської транскордонної заяви, яка потребує здійснення законодавчих процедур в державі-члені [40, с. 60].

Процедури укладання контракту і реалізації проєкту в рамках Програми територіальної співпраці визначені у Практичному керівництві щодо процедур укладення контрактів для зовнішніх дій Європейської Комісії (PRAG) в чинній редакції на момент початку проведення конкурсу проєктів. Програма реалізується на основі єдиної процедури подачі і відбору заявок для обох країн. Прийнятними заявниками для України визначено:

- органи місцевого самоврядування;
- місцеві державні адміністрації;
- суб'єкти публічного права, створені за рішенням органів місцевого самоврядування або державних адміністрацій;
- громадські об'єднання;
- благодійні організації;
- будь-яка інша організаційно-правова форма згідно із законодавством України, яка відповідає визначенню державних органів, органів, що надають громадські послуги, неурядових і некомерційних організацій в контексті Директиви 2004/18/ЄС.

Отже, до органів розвитку транскордонного співробітництва в Україні, на нашу думку, доцільно залучати благодійні організації. Розглянемо можливу співпрацю на прикладі Благодійної Організації «Благодійний фонд «Фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні» м. Київ. Ця організація зареєстрована 21.06.2016.

«Благодійний фонд «Фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні» є благодійною організацією у формі благодійного Фонду (відповідно до Закону), що заснована та діє у відповідності до Конституції України, Закону України «Про благодійну діяльність та благодійні організації», інших нормативно-правових актів, що регулюють благодійництво та благодійну діяльність, та Статуту.

Вважаємо доцільним участь благодійної організації у проектах розвитку транскордонного співробітництва в Україні. Проекти, що обираються на конкурсній основі мають підвищувати ефективність транскордонного співробітництва. До участі у конкурсі приймаються проекти, які носять транскордонний характер, за участю щонайменше одного партнера від кожної країни-учасниці, які мають право на отримання фінансування в рамках програми територіального співробітництва. Важливою умовою є те, що заходи, які проводяться в рамках проектів, повинні відповідати завданням, пріоритетам, операційним цілям Програми та забезпечувати певний ефект по обидва боки кордону.

«Благодійний фонд «Фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні» є благодійною, недержавною, неприбутковою організацією, тобто при здійсненні своєї діяльності не має на меті отримання прибутку. Відповідно вона має право брати участь у проектах розвитку транскордонного співробітництва в Україні, які не можуть переслідувати цілі отримання прибутку.

Рекомендуємо тривалість реалізації проектів встановлювати мінімум 9 і максимум 18 календарних місяців. Розвиток інфраструктури, що сприяє досягненню операційних завдань програми, також може бути фінансовано в межах визначених проектом.

Операційними завданнями реалізації проектів транскордонного розвитку в яких має брати участь Благодійна Організація «Благодійний фонд «Фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні»:

- поліпшення умов життя місцевих громад у прикордонних регіонах шляхом проведення спільних проектів на підтримку соціально-економічного розвитку;

- рішення загальних проблем екології, зайнятості, охорони здоров'я та інших областей, що представляють загальний інтерес і транскордонне значення;
- культура, освіта та спорт;
- співпраця з умов допомоги незахищеним верствам населення;
- обмін досвіду у допомозі людям з інвалідністю, облаштування територіальних громад під потреби інвалідів для вільного користування інфраструктурою.

Тобто операційні завдання реалізації проектів транскордонного розвитку в яких має брати участь Благодійна Організація «Благодійний фонд «Фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні» мають бути направлені на розвиток людського потенціалу; підвищення конкурентоспроможності області та забезпечення стійкого економічного зростання; розвиток сільських територій.

Враховуючи міжнародне спрямування транскордонного співробітництва, доцільно загальну координацію транскордонного співробітництва та контроль за дотриманням законодавства з питань транскордонного співробітництва передати Міністерству закордонних справ України, за участю центральних органів виконавчої влади, що забезпечують формування та реалізацію державної регіональної політики.

Доцільно надати українським інституціям можливість створювати спільні юридичні структури з інституціями країн Європейського Союзу, що, своєю чергою, дасть змогу розширити джерела фінансування для українських бенефіціарів, забезпечить можливість доступу до структурних фондів ЄС та підвищить рівень професійної підготовки учасників з українського боку. Потрібно продовжити адміністративно-територіальну реформу та децентралізацію, що дасть змогу акумулювати частину фінансових ресурсів безпосередньо у місцевих бюджетах та допоможе українським учасникам активніше залучатися до транскордонного співробітництва на регіональному рівні.

Розбудова та функціонування нових інфраструктурних об'єктів сприятиме забезпеченню економічної безпеки України, покращенню якості життя населення регіонів, системи екологічної безпеки, сприятиме єврорегіональній торгівлі, проведенню кон'юнктурних та маркетингових досліджень. Вибираючи нові орієнтири та шляхи активізації транскордонного співробітництва, необхідно модернізувати та прийняти у новій редакції закони, які б допомагали спростити процес гарантування державою системи фіскального стимулювання, доступної системи управління підприємствами, що могло б стати дієвим механізмом залучення інвестицій у регіони.

Підтримуючи думки українських та зарубіжних експертів, робимо висновок, що доцільно реорганізувати Карпатський єврорегіон, створивши мікрорегіони на зразок окремих локальних транскордонних об'єднань, які набули поширення у Західній Європі. Вважаємо перспективним внесення доповнення у державні програми та стратегії економічного розвитку прикордонних регіонів України у формі положення про конвергенцію механізмів конкурентоспроможності у транскордонному співробітництві для запобігання асиметрії розвитку прикордонних регіонів України, у порівнянні зі суміжними територіями країн Європейського Союзу. Характерні для Західного регіону географічна близькість до Європейського Союзу, досвід транскордонного співробітництва повинні сприяти активізації розвитку регіону та багатостороннього співробітництва між регіонами України та країн ЄС. При цьому важливо, щоб держава досягнула потреби та виклики транскордонного співробітництва і надавала суттєву підтримку процесам співпраці.

Для вирішення питань щодо фінансування проєктів транскордонного співробітництва доцільно використовувати закордонні фінансові інструменти, однак постає питання в тому, що кожен закордонний фінансовий інструмент передбачає вкладення частки вітчизняних фінансових ресурсів, за якими пильно наглядає центральна влада і не бажає їх розпорощувати на маленькі локальні проєкти.

Також хочемо звернути увагу, що в країнах з розвинутою ринковою економікою інформаційній підтримці приділяють значну увагу. Це стосується також сфери транскордонного співробітництва, якій присвячена діяльність багатьох інтернет-ресурсів. В свою чергу, в Україні інформаційному забезпеченню транскордонного співробітництва приділяється значно менша увага. Тож рекомендуємо розробити сторінки в Інтернеті, які б повністю надавали всю інформацію щодо транскордонного співробітництва в Україні. Вважаємо доцільним створити можливість зворотного зв'язку, адже в країні багато талановитих людей, які б допомогли розвинути цю діяльність в Україні [41; 42; 43; 44].

Таким чином, розроблений комплекс заходів щодо удосконалення державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні дозволить значно підвищити його ефективність, збільшити темпи розвитку цієї діяльності, що дозволить отримати більше економічного та соціального ефекту.

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Транскордонне співробітництво в Україні грає важливу й актуальну роль у процесі інтеграції держави з європейськими країнами, що полягає у створенні мережі зв'язків, які сприятимуть розвитку соціально-економічного співробітництва і усуненню культурних і соціальних бар'єрів у місцевих спільнотах на прикордонних територіях. Таким чином, транскордонне співробітництво України з сусідніми державами – новими членами ЄС є для держави одним із ефективних каналів участі в європейській інтеграції.

Державне регулювання транскордонного співробітництва в Україні має певні проблемні питання. Так відчутним внутрішнім фактором, що обмежує транскордонне співробітництво є відсутність необхідного ресурсного, кадрового, інформаційного, фінансового, матеріального забезпечення. Ці проблемні питання зачіпають кожного з ключових учасників співпраці, але найбільш помітна вона у випадку неурядових організацій. Варто зазначити, що місцеві органи влади зазвичай мають у своєму розпорядженні бюджетні ресурси, що дозволяють їм починати і розвивати співпрацю, а підприємства можуть виділяти кошти і ресурси на транскордонне співробітництво, якщо бачать у ньому економічну вигоду.

Отже, серед проблем державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні слід виділити: відсутність належного фінансового забезпечення, позбавлення певних адміністративних інструментів впливу і, здебільшого, функціонування у режимі підрядників донорських організацій з виконання відповідних транскордонних проектів, виконуючи швидше підприємницьку функцію, а ніж роль самоврядних інституцій із забезпечення ефективного функціонування транскордонного співробітництва. Одночасно з проблемою недостатності інституцій із просування, підтримки, стимулювання, навчання та ознайомлення зі сферою транскордонного співробітництва тісно пов'язана проблема кадрового забезпечення транскордонного співробітництва.

На даний момент існує необхідність усунення проблем та негативних моментів державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні, а саме вирішення проблем нормативно-правового забезпечення, інституційного забезпечення, джерел фінансування, співпраці урядів тощо. Адже транскордонне співробітництво відіграє значну роль, особливо враховуючи наміри України вступити до Європейського Союзу.

Розроблення комплексу заходів щодо удосконалення державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні має ґрунтуватися на усуненні проблемних питань, які перешкоджають ефективній співпраці України з іншими державами.

Для вирішення проблем нормативно-правового регулювання транскордонного співробітництва в Україні рекомендуємо вдосконалити Закон України «Про транскордонне співробітництво». На нашу думку, він має включати в себе повноцінний, детальний, ефективний механізм здійснення транскордонного співробітництва за наступними сферами: економічна, соціальна, наукова, технологічна, екологічна, культурна і інші, що включають відносини між суб'єктами й учасниками таких відносин в Україні і відповідними суб'єктами і учасниками таких відносин із сусідніх держав у межах компетенції, визначеної їх національним законодавством.

Для подолання проблем інституційного та кадрового забезпечення в Україні необхідно створити нові державні органи, які б мали змогу створити такі умови, за якими б відбулось максимальне використання потенціалу транскордонного співробітництва по обидві сторони кордону, але, насамперед, для України.

Отже, до органів розвитку транскордонного співробітництва в Україні, на нашу думку, доцільно залучати благодійні організації. Вважаємо доцільним участь Благодійної Організації «Благодійний фонд «Фонд сприяння місцевому самоврядуванню в Україні» у проектах розвитку транскордонного співробітництва в Україні. Проекти, що обираються на конкурсній основі мають підвищувати ефективність транскордонного співробітництва.

Доцільно надати українським інституціям можливість створювати спільні юридичні структури з інституціями країн Європейського Союзу, що, своєю чергою, дасть змогу розширити джерела фінансування для українських бенефіціарів, забезпечить можливість доступу до структурних фондів ЄС та підвищить рівень професійної підготовки учасників з українського боку.

Таким чином, розроблений комплекс заходів щодо удосконалення державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні дозволить значно підвищити його ефективність, збільшити темпи розвитку цієї діяльності, що дозволить отримати більше економічного та соціального ефекту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Артёмов І.В. Транскордонне співробітництво в євроінтеграційній стратегії України: монографія. Ужгород: Ліра, 2009. 520 с.
2. Віднянський С., Вовканич І. Історіографічні аспекти транскордонного співробітництва України. Геополітика України: історія і сучасність. 2018. №2(21). С.7-41.
3. Гоблик В., Дем'ян Я. Вплив інституційно-правових бар'єрів на ефективність зовнішньоекономічної діяльності в транскордонних регіонах. Економічний форум. 2015. № 3. С. 123–128.
4. Гоблик В.В. Механізми становлення зовнішньо-економічних зв'язків у транскордонних регіонах в умовах європейської інтеграції України. Міжнародний науковий вісник. Ужгород, 2017. №3 (16). С. 135—157.
5. Горбач О. Н., Зазуляк З. М., Пасічний Р. Я. Транскордонна співпраця: від європейського досвіду до перспектив реалізації у Карпатському регіоні. Львів, Ольштин: Видавництво Львівської політехніки, 2018. 160 с.
6. Державна програма розвитку транскордонного співробітництва на 2021 – 2027 рр. URL: <https://www.minregion.gov.ua/base-law/grom-convers/zatverdzhennyaderzhavnoyi-programy-rozvytku-transkordonnogo-spivrobitnyctva-na-2021-2027-roky>
7. Європейська рамкова конвенція про ТКС між територіальними громадами або властями (21 травня 1980 р., м.Мадрид.) // Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. URL: http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_106.
8. Інформаційне забезпечення транскордонного співробітництва України: теоретичні аспекти: кол. моногр. А.М. Митко, Б.М. Юськів, Н.П. Карпчук та ін.; наук. ред. Є. Б. Тихомирова, за заг. ред. А. М. Митко. Луцьк: Вежа-Друк, 2013. 268 с.
9. Кіш Є. Проблеми транскордонного співробітництва України і Євросоюзу. Політичний менеджмент. 2006. № 5. С. 131-144. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/PoMe_2006_5_15.

10. Ліньков М. О. Сучасні тенденції розвитку транскордонного співробітництва за участю прикордонних регіонів України. Менеджер. 2016. № 1. С. 113-119.
11. Лутчак В. Ф. Інституційне та ресурсне забезпечення політики транскордонного співробітництва України та країн Європейського Союзу. Ефективність державного управління. 2014. №39. С. 287-294.
12. Макогон Ю. В., Ляшенко В. И. Формы и направления межрегионального трансграничного сотрудничества: Монография. 2-е изд., исп. и доп. Донецк: ООО «Юго-Восток, Лтд», 2003. С. 176–177.
13. Малий прикордонний рух з Польщею. Osrar Beiter. 2013.URL: <http://ostarbeiter.vn.ua/malyi-prykordonnyi-ruh.html>.
14. Мігущенко Ю. В. Проблеми та стратегічні підходи й інструменти транскордонного співробітництва між Україною та Європейським Союзом в умовах децентралізації. Інтелект XXI. 2018. № 1. С. 20–24.
15. Мітряєва С.І., Крижевський А.М. Транскордонне співробітництво Україна-ЄС: стан, проблеми та перспективи. Регіональний філіал НІСД у м. Ужгороді. URL: <http://old.niss.gov.ua/monitor/juli2009/34.htm>.
16. Ободовська В., Олійник Я. Сучасний соціально-економічний стан транскордонного співробітництва між Україною та республікою Польща. Journal of Education, Health and Sport. 2017. № 7(4). С. 210-221.
17. Олдак Л.Я., Гунько Л.В., Шевкун А.І. Державне регулювання транскордонного співробітництва на регіональному рівні. Ефективність державного управління. 2021. №1 (66). С.127-137.
18. Організаційні та фінансові механізми розвитку транскордонного співробітництва: монографія. Копилюк О. І., Музичка О. М., Бублик М. І., Куцаб П. А. Львів : СПОЛОМ, 2020. 207с.
19. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>.

20. Павлік І.Є. Транскордонне співробітництво України і Польщі в аграрній сфері: проблеми та перспективи. Економічний аналіз: зб. наук. Праць. Тернопільський національний економічний університет; Тернопіль: Видавничо-поліграфічний центр Тернопільського національного економічного університету «Економічна думка», 2017. № 3. С. 62-70.
21. Постанова Кабінету міністрів України від 14 квітня 2021 р. № 408 «Про затвердження Державної програми розвитку транскордонного співробітництва на 2021-2027 роки». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/408-2021-%D0%BF#Text>
22. Постанова Кабінету міністрів України від 5 серпня 2020 р. № 695 «Про затвердження Державної стратегії регіонального розвитку на 2021-2027 роки». URL : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/695-2020-%D0%BF#Text>
23. Приходько В. П. Міжнародна співпраця регіонів в контексті зближення України та ЄС: зовнішньоекономічні, інвестиційні та управлінські аспекти. Економіка та держава. 2014. № 8. URL: http://www.economy.in.ua/pdf/8_2014/4.pdf
24. Про транскордонне співробітництво: Закон України від 24.06.2004 № 1861-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1861-15#Text>
25. Проблеми розвитку транскордонного співробітництва України в умовах розширеного ЄС: Монографія. За ред. д.е.н., проф. Н. Мікули, к.е.н., доц. В. Борщевського, к.е.н. Т. Васильціва. Львів: Ліга Прес, 2009. 436 с.
26. Програма транскордонного співробітництва ЄІС Польща-Білорусь-Україна 2014-2020 URL: http://www.pl-by-ua.eu/upload/pl/JOP_UA.pdf.
27. Програми транскордонного співробітництва як драйвер розвитку об'єднаних територіальних громад Західного прикордоння. URL : <https://niss.gov.ua/doslidzhennya/regionalniy-rozvitok/programi-transkordonnogo-spivrobitnictva-yak-drayver-rozvitku>
28. Протокол № 2 до Європейської рамкової конвенції про транскордонне співробітництво між територіальними владами або громадами, який стосується міжтериторіального співробітництва, від 5 травня 1998 р. Страсбург. URL: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/994_520.

29. Проскура В.Ф., Фозекош М.Л. Проблеми та перспективи реалізації транскордонного співробітництва на місцевому рівні. Економіка і Суспільство. 2018. №14. С. 139–146.
30. Редька О.З., Цеханович В. Транскордонне співробітництво в Україні: перспективи розвитку Єврорегіонів. Галицький економічний вісник. Т. : ТНТУ, 2020. № 3. С. 52–58.
31. Ренькас Т.І. Інституційне забезпечення міжрегіонального та транскордонного співробітництва західних областей України. Економіка та держава. 2014. № 7. С. 141 – 144.
32. Розвиток транскордонного співробітництва: науково-аналітична доповідь. НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України». Львів, 2017. 89 с.
33. Розвиток транскордонного співробітництва: науково-аналітична доповідь. НАН України. ДУ «Інститут регіональних досліджень імені М. І. Долишнього НАН України»; наук. редактор В.С. Кравців. Львів, 2016. 125 с.
34. Синергія програм транскордонного співробітництва та стратегій регіонального розвитку в Україні / упоряд. Є. Романенко. Чернігів: Поліський фонд міжнародних та регіональних досліджень, 2018. 92 с.
35. Соколовський О. Вплив міжетнічних відносин на розвиток транскордонної співпраці. Грані. 2020. Т. 23, № 4. С. 57-65.
36. Сокольська Т. В., Поліщук С. П. Роль публічного управління у розвитку транскордонного співробітництва. Аспекти публічного управління. 2018. Т. 6, № 5. С. 24-32.
37. Транскордонне співробітництво України в контексті євроінтеграції: моногр. Мікула Н. А., Засадко В. В. Київ: НІСД, 2014. 316 с.
38. Транскордонне співробітництво як інструмент місцевого та регіонального розвитку : аналіт. доп. Химинець В. В., Головка А. А., Мірус О. І. Київ : НІСД, 2021. 47 с.

39. Чубай-Федоренко Г. Проблеми транскордонного співробітництва України в умовах розширеного Європейського Союзу. Міжнародні зв'язки України: наукові пошуки і знахідки. 2012. №21. С.228-243. URL: http://histans.com/JournALL/mo/mo_2012_21/14.pdf
40. Янків М.М. Організаційно-економічне забезпечення розвитку українсько-польського транскордонного регіону. Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук. Львів. 2021. 249 с.
41. Beck J. Cross-Border Cooperation: Challenges and Perspectives for the Horizontal Dimension of European Integration. Administrative Consulting. 2018. Vol. 1. P. 56–62.
42. Kurowska-Pysz J., Castanho R. A., Naranjo Gómez J. M. Cross-border cooperation-the barriers analysis and the recommendation. Polish Journal Managements Studios. 2018. Vol. 2. P. 134–147.
43. The eni cross-border cooperation programme Poland-Belarus-Ukraine 2014-2020 as of 2016.
44. Thekhanovych V., Chebotorov V. Ways to introduce innovative forms euro-regional cooperation between Ukraine and the countries of the European Union. The Scientific Journal of Cahul State University: Economic and Engineering Studies. 2020. Vol. 1 (7). P. 36–41

Додаток А

Таблиця А1

**Оцінка ефективності основних проектів транскордонного
співробітництва в Україні [26]**

Найменування проекту	Замовник	Строк	Обсяг фінансування
1	2	3	4
Туристичний розвиток територій Дністровського каньйону	Івано-Франківська, Чернівецька, Тернопільська, Хмельницька облдержадміністрації	2018-2020	10 000 тис. грн.
Забезпечення збереження історико-культурної спадщини Карпатського регіону	Івано-Франківська облдержадміністрація	-	15 600 тис. грн.
Регіональне співробітництво щодо запобігання та боротьби з транскордонною злочинністю між Румунією та Україною	Головне управління Національної поліції в Івано-Франківській області, Івано-Франківська облдержадміністрація	2017-2019	91 140 тис. грн., у тому числі для області - 4340 тис. грн
Розвиток інфраструктури Яворівського національного природного парку та ремонт під'їзних доріг до об'єктів установи	Львівська облдержадміністрація	2016-2018	1700 тис. грн.
Запровадження альтернативної системи поводження з відходами шляхом впровадження системи роздільного збирання	Львівська облдержадміністрація	2016-2017	4000 тис. грн.
Розбудова інфраструктури біля пунктів пропуску через державний кордон для автомобільного сполучення Виступовичі, Майдан-Копищанський	Житомирська облдержадміністрація	2016-2017	1350 тис. грн.
Модернізація та реконструкція пунктів пропуску на словацько-українському кордоні	ДФС, Мінфін, Закарпатська митниця ДФС, Закарпатська облдержадміністрація	2016	4070 тис. грн.
Розвиток інфраструктури кордону між Україною і Румунією (реконструкція пунктів Красноільськ, Дяківці)	ДФС, Мінфін, Адміністрація Держприкордонслужби, Чернівецька облдержадміністрація	-	3885,9 тис. євро
Реконструкція міжнародного пункту пропуску для автомобільного сполучення Устилуг	ДФС, Мінфін, Волинська облдержадміністрація	-	5487 тис. євро

Закінчення табл. А1

1	2	3	4
Ефективний та безпечний кордон між Угорщиною та Україною	ДФС, Мінфін, Закарпатська митниця ДФС, Адміністрація Держприкордонслужби, Закарпатська облдержадміністрація	2016	4161,1 тис. євро
Створення функціонального модуля «фільтр пункту пропуску» в міжнародному пункті пропуску Рава-Руська, надання обладнання і засобів пунктам пропуску Краківець, Шегині та Ягодин	ДФС, Мінфін, Львівська облдержадміністрація	-"	2213,7 тис. євро
Розвиток ІТ-інфраструктури українських митної та прикордонної служб на українсько-польському кордоні	ДФС, Мінфін, Адміністрація Держприкордонслужби, Львівська облдержадміністрація	-"	2719,4 тис. євро
Реконструкція пункту пропуску через державний кордон Рені - Джурджулешть	ДФС, Мінфін, Адміністрація Держприкордонслужби, Одеська облдержадміністрація	2016-2018	8000 тис. євро
Організація спільного контролю в міжнародному пункті пропуску через державний кордон для автомобільного сполучення Кучурган - Первомайськ	ДФС, Мінфін, Адміністрація Держприкордонслужби, Одеська облдержадміністрація	-"	1316,7 тис. євро
Будівництво пункту пропуску через державний кордон Боберка - Журавин на кордоні з Республікою Польща	ДФС, Львівська облдержадміністрація	2016-2017	482 000 тис. грн.
Покращення прикордонної інфраструктури - відкриті ворота до Європи	Служба автомобільних доріг у Чернівецькій області, Чернівецька облдержадміністрація	2016-2018	132 300 тис. грн.
Збереження автомобільних доріг шляхом запровадження вагового контролю	Львівська облдержадміністрація, Укртрансбезпека	2016-2017	10 000 тис. грн.
Підвищення якості надання митних послуг у пункті пропуску через державний кордон Краковець - Корчова	Львівська облдержадміністрація	2016	10 200 тис. грн.
Будівництво пунктів відстою автотранспортних засобів	Львівська облдержадміністрація, Укравтодор	2016-2020	370 000 тис. грн.

РЕЦЕНЗІЯ

на випускню кваліфікаційну роботу
студентки 4 курсу ФЕМП КНТЕУ освітнього ступеня бакалавр
спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне управління та адміністрування»
Сікорської Євгенії Володимирівни
на тему «Державне регулювання транскордонного співробітництва в Україні»

Представлена на рецензію випускна кваліфікаційна робота, носить актуальний характер, вирізняється своєчасністю, оскільки присвячена питанню державного регулювання транскордонного співробітництва.

Метою дослідження є розроблення комплексу заходів щодо удосконалення державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків та пропозицій, списку використаних джерел, додатків.

Перший розділ присвячено аналізу тенденцій розвитку транскордонного співробітництва в Україні та оцінюванню ефективності державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні.

У другому розділі визначено проблеми державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні та розроблено комплекс заходів щодо удосконалення державного регулювання транскордонного співробітництва в Україні.

Зміст та структура випускної кваліфікаційної роботи відповідають вимогам, які висуваються до робіт на здобуття освітнього ступеня «бакалавр».

Випускна кваліфікаційна робота відповідає вимогам, виконана у повному обсязі та може бути допущена до захисту.

Рецензент
кандидат економічних наук,
доцент кафедри економічної теорії
та конкурентної політики ДТЕУ

В.В. Хрустальова

Завідувачу кафедри публічного
управління та адміністрування
Новіковій Н.Л.

Заява

Я, Ситарська Євгенія Іванівна
(ПІБ), повідомляю, що за результатами проведення самостійної перевірки з
використанням програмно-технічних засобів у наданій випускній
кваліфікаційній роботі на тему: «Автоматизоване розширення
трансакційного співробітництва в Україні» не міститься елементів
академічного плагіату. У випадках використання прямих запозичень з
друкованих та електронних джерел, вказані відповідні посилання.

Робота для перевірки надається у друкованому та електронному
варіантах. Електронна версія моєї роботи ідентична з друкованою.

«31» травня 2022 року

Євгенія Іванівна Ситарська (підпис)

Згода

Я, Синдрова Нікіта Павлович,
цим засвідчую, що є автором випускної кваліфікаційної роботи на тему:
“Державне регулювання транскордонної торгівлі в Україні.”
несу повну відповідальність за достовірність, точність та повноту поданої у
роботі інформації, жодна частина роботи не була скопійована, за винятком
випадків, коли робиться належне підтвердження в присвоєнні. Я підтверджую,
що у роботі не міститься державної таємниці або інформації для службового
користування.

Цим засвідчую, що жодна частина цієї роботи не була опублікована
мною раніше.

Я даю дозвіл на те, що моя робота буде направлена в інституційний
депозитарій Державного торговельно-економічного університету і збережена
в базі даних для майбутньої перевірки плагіату.

«21» травня 2022 року

Синдр
Підпис

(Синдрова Н.П.)
Прізвище, ініціали